

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ ТА ПОБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

ПРОБЛЕМАТИКА НАБУТТЯ АУТСАЙДЕРСТВА: ПСИХОДИНАМІЧНІ СИСТЕМИ НЕГАТИВНОГО ДОСВІДУ

А. І. Анцибор, м. Вінниця

Викладаються основи теорії психодинамічних систем негативного досвіду. За носії ментальної інформації визначаються енграми, які можуть бути духовного, естетичного, музичного або текстуального характеру і групуватися в ієрархічні структури, утворюючи первинні, вторинні об'єднання або ж сітки, які мають тенденцію так само об'єднуватися в системи конденсованого досвіду і визначати характер ментальної діяльності людини. Описується принцип сумарного впливу емоційних зарядів негативного значення та його роль у ментальній сфері людини. Системи конденсованого досвіду, трансфеноменальні динамічні керуючі системи, комплекси, автоматичні думки, апіорні очікування розглядаються як психодинамічні системи негативного досвіду, які служать неодмінною умовою набуття аутсайдерської психології.

Ключові слова: енграми, системи конденсованого досвіду, трансфеноменальні динамічні керуючі системи, комплекси, автоматичні думки, апіорні очікування.

Проблема. У соціально-психологічній літературі описано досить багато феноменів, які могли б пролити світло на процес виникнення та закріплення соціально-психологічного аутсайдерства у свідомості людини. Актуальність тематики, пов'язаної з набуттям аутсайдерства, сьогодні, як і раніше, не може викликати сумнівів у людини, яка живе в українському суспільстві, що потерпає від політичних та економічних проблем. Складається враження, що сама держава набуває яскраво виражених аутсайдерських рис, якщо взяти до уваги крайню поляризацію багатства і бідності, рівень життя середнього українця, співвіднести чисельність активного населення зі статистикою закордонних міграцій та різних форм безробіття. Можна стверджувати, що аутсайдерське світобачення зароджується не лише на індивідуальному, а й на колектив-

ному рівні, тому це питання потребує різнобічного вивчення та соціальної корекції.

Мета статті: аналіз та узагальнення під цим кутом зору наявної на цей час інформації, відстеження динаміки утворення аутсайдерського світобачення.

Найбільш підходящими і навіть, у певному розумінні, ключовими для осмислення аутсайдерства як соціально-психологічного явища можуть слугувати загальновідомі уявлення, вироблені передусім в аналітичній, трансперсональній та когнітивній психології. У зв'язку із цим досить цікавим видається поняття *енграм* як ментального запису сильної діючої ситуації, котра може розцінюватися як психотравматична, стабілізаційна або ж позитивно діюча (від *грец. έν* – перебування в певному стані чи самопочуття в момент виконання якоїсь дії, а також *грец. γράμμα* – усе написане, запис. Цим словом давні греки називали спеціальні таблички для записування різних знаків) [1].

Класифікують енграми за змістом (енграми-образи – як відображення статичної структури об'єкта, та енграми програмового характеру, або моделі дій) та за ієрархічними видами складності (первинні, вторинні, асоціації енграм та асоціативні сітки енграм). Тут, що називається “неозброєним оком”, простежуємо принцип: що вища ієрархія, то ширший, більш генералізований вплив на психічну сферу людини. Важливо і те, що енграми – це явище, яке має під собою власне фізіологічну основу. Тому підкреслюємо, що це поняття не уможлидне. Вважають, що компонентами енграм можуть бути певні форми електронної активності чи певне угруповання імпульсів на одному чи багатьох нейронах, які входять до їх складу. Такі форми активності є наслідком як структурно-метаболических процесів у внутрішній частині нейрона, так і цілого ряду змін міжнейронного характеру, завдяки чому утворюється структурно-функціональне об'єднання нейронів у різного роду структури мозку, які й можна вважати енграмами пам'яті.

Під цим кутом зору енграма – це певна констеляція нейрональних і гліальних елементів, поєднаних за допомогою синаптичних механізмів. Останні утворюються внаслідок експресії геномом окремих клітин білкових молекул адгезинів або конектинів, що своєрідним чином “вбудовуються” в спеціальні ділянки мембран нейронів, що й збільшує їхню чутливість до сприйняття інформації, яка вже ніби відома, адже раніше викликала експресію цих білків. Що ж до питання структурної організації чи локалізації енграм у певній ділянці мозку, то слід наголосити, що домінуючим є уявлення про еквіпотенційність кори головного мозку та голографічну природу пам'яті [там само].

Проте найчастіше енграмами вважаються ментальні записи моментів фізичного болю та інших негативних станів, що мали місце в минулому, у тому числі досить віддаленому, наприклад травми при народженні, за часів пренатальних впливів і навіть досвіду по генетичній лінії. Енграми мають здатність накопичуватися і сукупно впливати на особу. Поєднання негативних енграм, здебільшого пов'язаних з болем і стражданнями, як уже зазначалося, здатні утворювати так звані поєднання вторинних енграм і запускати процес утворення асоціативних сіток, а останні можуть бути найглибшим джерелом відхилень у психіці людини. Стає одразу ж зрозумілим, що енграми бувають різного походження – як ситуативного (мається на увазі пам'ять на події певного характеру), так і духовного, художнього, естетичного, музичного чи текстуального.

З огляду на мету нашого дослідження важливо зрозуміти, що тексти різного роду можуть не лише впливати на процес утворення, а й самі утворювати енграми позитивного чи негативного характеру. Проте і їх не слід розцінювати як самостійні структури, адже можуть бути динамічними та утворювати особливі групи пам'яті, що дістали назву *систем конденсованого досвіду* (СКД) [2, с. 81]. Їх можна визначити як особливе “згущення” спогадів, що складається з конденсованого досвіду і пов'язаних з ним фантазій різних періодів у житті людини [3, с. 66].

Важливо підкреслити, що про існування певних керуючих (таких, що направляють, надають ціннісного забарвлення) систем було відомо багатьом європейським дослідникам ХХ ст. Так, наприклад, Х. Лейнер у 1962 р. відкрив і детально описав так звані трансфеноменальні динамічні керуючі системи (ТДКС) [4; 5], які, безперечно, відображають одне й те ж саме явище людської психіки, що й СКД-утворення, проте мають іншу назву через невиробленість єдиного термінологічного підходу. Можна також стверджувати, що загальноєвропейський психологічний тезаурус поки що не набув достатньої глибини.

Трансперсональні психологи за допомогою ЛСД-терапії, холотропного дихання, контент-аналізу психолітичних сеансів довели, що емоційно значущі події в житті індивіда відбиваються на матрицях пам'яті. Це веде до утворення специфічних її груп, здатних акумулювати досвід. Тут як основоположний слід було б сформулювати принцип, суть якого полягає в тому, *що спогади у свідомості людини не діють розрізнено, а мають чітко виражену тенденцію до утворення особливих ментальних груп*. Його можна назвати **принципом сумарної дії емоційних зарядів**, у нашому випадку негативних. Вищезазначені групи виконують функції об'єднання, групування спогадів, що можуть належати до різних періодів життя, проте в них діють схожі за емоційним змістом фактори, і тому утворюються, можна сказати, кластеризовані об'єднання, що містять досить однорідний матеріал. Відповідно до цього процесу утворюються

суто негативні СКД, що містять кластеризовану інформацію психотравматичного характеру. Спробуймо відтворити процес започаткування і розвитку цих динамічних структур.

1. Першим етапом слід вважати накопичення емоційних станів, які сприяють утворенню первинного ядра СКД. Так, наприклад, ядро СКД (згущення переживань) закладається в глибокому дитинстві і тому може зазнавати різних депривацій того періоду, пов'язаних, скажімо, із жорстким графіком годування, недостатністю молока, напруженням, тривогою, браком материнської любові, нездатністю матері створити емоційно теплу, спокійну атмосферу. Дуже часто при цьому виявляється і вплив таких травматичних переживань дитинства, як холод, недоїдання та ін. [3, с. 81].

2. Протягом пізнішого періоду життя до наведеного переліку чинників можуть додаватися емоційна неприязнь значущих людей, шоківі події різного характеру, батьківська несправедливість, надання переваги одним дітям перед іншими, надмірне використання негативних прийомів у вихованні дітей та ін. [там само, с. 82]. Таким чином, можна констатувати процес конденсації негативного матеріалу навколо травматичного ядра, яке здатне в цьому перебігу збільшувати свій вплив на свідомість, де рано чи пізно починають переважати експресивно забарвлені СКД.

3. Перелік приємних дитячих спогадів, який би міг започаткувати позитивну СКД, зазвичай значно простіший, ніж у потенціалі своєму міг би бути список травматичних подій. Сюди можна віднести епізоди раннього дитинства, пов'язані з почуттям задоволення, безпеки, усвідомлення гарного ставлення батьків, любові і прийняття тощо [там само, с. 82]. Чому позитивний список завжди виявляється простішим, біднішим – питання не стільки психології, як уже філософського осмислення дійсності.

4. Ядро, ядра СКД чи більш складні їх поєднання можна вважати керуючими динамічними системами, що мають специфічну дію. Пусковим механізмом цієї дії може слугувати емоційний заряд достатньої сили, схожий за змістом із ядрами СКД, що викликає у відповідь їхню травматичну дію. Отже, маємо ситуацію, коли емоція травматичного характеру запускає механізм генералізації свідомості аналогічними негативними емоціями. Остання дія є сильнішою і не зовсім адекватною щодо попередньої, тут спостерігається значна невідповідність між причиною і наслідком. Відтак людина отримує негативний заряд у відповідь, який є сильнішим від травматичного переживання. Таким чином створюється сильнодіюче негативне тло (настрій), на якому і розгортаються далі життєві події.

5. Перші, а потім і повторні психотравматичні переживання, підсилені негативними СКД, мають досить потужну трансформаційну дію і можуть спричиняти зміни клінічної симптоматилогії, поведінкових

патернів, світоглядних засад і т. ін. Наприклад, унаслідок виникнення та повторення психотравматичних ситуацій у дитини може виникнути думка, що людям узагалі не можна довіряти. Ця думка може підсилюватися, скажімо, упевненістю, що будь-яка емоційна близькість тягне за собою узалежнення, величезний ризик розчарувань, емоційний біль, а тому стосунки між людьми і, особливо, між статями – це слабкість, від якої потрібно позбутися за всяку ціну. Таким чином формуються різного роду апіорні очікування, які самі по собі є складовою аутсайдерства і викривляють поведінку людини в бік нереалістичного песимізму в будь-яких життєвих ситуаціях. Саме вони можуть суттєво заважати налагодженню нормальних стосунків між людьми однієї чи різних статей, партнерами, друзями та ін. Підсилюється така тенденція ще й тим, що люди, які бачать упереджене ставлення до себе, відповідають аналогічним чином [там само, с. 90, 94–95].

Отже, СКД, як індивідуальні утворення чи їх угруповання, не залишаються всього-на-всього лише “пасивним вантажем пам’яті”. Правильніше було б назвати їх не тільки формотворчими, а й такими, що можуть утворювати тло, яке й визначає значною мірою перебіг ментальних процесів. *Отже, аутсайдерство (інсайдерство, лідерство) можуть бути визначені як певне тло розумової діяльності.*

У кого превалює зв’язок із системою негативного конденсованого досвіду, точніше, у кого ця система є домінуючою, ті створюють образ світу і бачать себе в ньому, що набагато важливіше, у суто песимістичному світлі. Зазвичай вони відчувають пригніченість, тривожність та інші форми емоційного дистресу, повністю зумовлені специфікою домінуючої СКД. Якщо ж ця система позитивна, людина стає схильною бачити світ у рожевих барвах, насолоджуватися ним і своїм місцем у ньому.

Порівняно “розмитим” і гіпотетичним видається опис у соціально-психологічній літературі процесів, під дією яких можуть відбуватися зміни в структурах СКД. Це можуть бути чинники фізіологічного, психологічного та соціального і навіть медикаментозного характеру [2, с. 81]. Звідси випливає, що СКД і похідні структури потрібно розцінювати як динамічні й такі, що піддаються змінам під впливом навколишнього середовища. Інтенсивні зміни можуть також відбуватися під впливом ЛСД-терапії (мається на увазі використання ЛСД для провокування позитивних психічних змін, що практикувалося в 60–70-х роках минулого століття групами психотерапевтів, зокрема Станіславом Грофом [6]); у результаті можливий так званий перехід ментальних форм від негативної СКД до позитивної, що інтерпретується як трансмодуляція СКД. Та це не обов’язково має означати, що під впливом певного препарату, скажімо, негативний матеріал, що утворює шари несвідомого, переробляється та

модулюється в психічному. Радше відбувається переміщення центру активності, хоча, можливо, і тимчасове, від негативних до позитивних груп пам'яті. Така інформація додає впевненості в ефективності психокорекційних заходів, спрямованих на подолання аутсайдерського світобачення.

Цікавим також видається висвітлення в літературі цієї тематики питання щодо причинності утворення негативних СКД та їх сприяння процесові трансформації свідомості. Проте слід визнати, що цей опис – лише один із численних способів набуття свідомістю ціннісного забарвлення, що зумовлюється впливом негативних систем конденсованого досвіду.

Бувають й інші. Наприклад, негативні СКД можуть формуватися в осіб із суто механістичним підходом до інтерпретації досягнутого. Люди, які схильні оцінювати своє життя саме таким чином, зазвичай “приходять” до негативних висновків щодо власної успішності. Такі люди, скажімо, схильні оцінювати своє минуле із чисто варіативно-кількісних позицій (такою є, наприклад, позиція механічного підрахунку реальних життєвих досягнень і зіставлення їх з потенціально можливими, з погляду певної особи, досягненнями), що призводить, зрозуміло, до невтішних висновків. Думка про те, що вони могли б прожити своє минуле краще, мати більше надбань, життєвих благ, не лише повністю безсенсова, а й травматична для психіки. Така думка веде звичайно до великих розчарувань та незадоволення собою, а ще провокує велику кількість компенсаторних фантазій щодо здійснення бажаних результатів у майбутньому. Та люди такого типу ніколи не досягають запланованого чи омріяного, і їх ніколи не покидає почуття гіркоти від невітілених планів і нереалізованих можливостей. У філософії цей процес відомий як “автопроекування”; помічено, що пов'язаний з ним цикл є нескінченним і заводить звичайно в глухий кут. Людина, яка потрапляє в таке замкнене коло, відчуває гіркоту від усвідомлення потенційно можливих благ, яких їй, однак, не вдалося отримати. Вона гостро переживає короткочасність буття і не бачить для себе ніякого виходу [2, с. 244].

Слід додати, що негативні СКД, які утворюються в результаті таких оцінних критеріїв, призводять не так до змін у самих їхніх структурах, як до глибинних психічних трансформацій, перегляду життєвих принципів та набуття суто аутсайдерської свідомості в результаті негативної оцінки власного життя як у реальному, так і в потенційно можливому його вимірі.

Проте потрібно завжди враховувати, що в психологічній літературі постійно трапляються аналогічні описи в різних авторів, де ті ж самі СКД можуть бути дещо по-іншому інтерпретовані чи названі, мати схожу структуру, проте елементи таких структур, об'єднань, констеляцій тощо

за всієї подібності мають різні назви. Їх можуть бачити, фіксувати, досліджувати з різних методологічних позицій, але сутність усе-таки зводиться до одного: у психічному людини відбувається процес накопичення емоційно забарвлених елементів, які мають тенденцію до об'єднання в новоутворення (конденсації), після чого різко підсилюється, а часто й генералізується їхній вплив на психіку людини. У своєму дослідженні ми торкаємося проблематики накопичення лише негативного досвіду, що лежить в основі започаткування феномена, який дістав назву соціально-психологічного аутсайдерства.

Зауважимо, що в загальних рисах опис СКД нагадує висновки К. Г. Юнга про комплекси як про певні накопичення, або, краще сказати, автономні сутності, у психіці людини, адже саме аналітична психологія розглядає тенденції поділу психіки на автономні комплекси, її здатність виходити з-під контролю, “вриватися в тіло” і навіть викликати гострі форми особистісної дезінтеграції. Можливо, цей процес правильніше було б назвати дисоціацією [7]. Виходячи із цих міркувань, можна стверджувати, що Юнг іде далі від Грофа в питанні впливу автономного утворення на психіку як таку і на її цілісність. Комплекси, за Юнгом, є одним з аргументів у спростуванні ідеї монолітності психіки, адже вони здатні зростати у своїй автономності настільки, що можуть поводитися як незалежні істоти, оскільки є утвореннями психіки, які, так би мовити, від неї “відкололися”. З позицій аналітичної психології, “комплекс – це набір образів та ідей, які здатні групуватися навколо серцевини (саме тут аналогія між комплексами і СКД сягає свого апогею) і мають своїм джерелом один або кілька архетипів та характеризуються загальною емоційною налаштованістю (архетипи в цьому разі відіграють роль травматичного ядра)” [там само, с. 118]. Для нас же важливим є передусім те, що різні комплекси здатні утворювати психічні об'єднання і конденсуватися. У такому стані вони стають найбільш активними і набувають здатності змінювати не лише поведінку особистості, а і її базові ментальні характеристики. Такі зміни, як правило, супроводжуються численними афектами і невротичними симптомами. Саме їх Юнг вважав “архітекторами сновидінь”, або “*via regia*” (“царський шлях”) у царство несвідомого. Психологію, яка б вивчала такі речі, він планував назвати комплексною [там само, с. 119].

Наведемо ще один приклад. Природа людини може бути інтерпретована як така, що має виразні тенденції до розвитку адаптаційних можливостей та економії енергії. Саме необхідністю набуття таких рис можна пояснити існування так званої стереотипізації свідомості. Зазначимо, що в цьому разі ми також маємо справу з процесами накопичення та конденсації. Стереотипи, що зародилися і склалися в результаті певного драматичного чи суто негативного сприйняття

дійсності, продовжують існувати в умовах, здавалося б, зовсім для них непридатних, або навіть у тому разі, коли існує інформація, що такому існуванню суперечить. Цей феномен можливий не лише завдяки фільтрації інформаційних кластерів відповідно до переконань чи набутих світоглядних засад, які в певний момент часу є домінуючими та утворюють психічну валентність, а й завдяки активним пошукам патернів, що підтверджували б такі стереотипні позиції, та готовності до заперечення всієї інформації, яка цим засадам суперечить. Гіпотеза, що базується на певних світоглядних засадах, так би мовити, спонукає до упередженості в підборі подальшої інформації. Слід також зауважити, що пошук світоглядних засад, осмислених патернів навіть там, де їх немає, глибоко закорінений у психіці людини [8, с. 121]. У ній, схоже, є доволі сильні тенденції, що завжди спонукають людину до певної самооцінки, ідентифікації, зіставлення себе з іншими, визначення свого місця в соціумі чи групі. Відомо також, що для руйнування стереотипів потрібно набагато більше психічної енергії, ніж для їх утворення. Надзвичайно стійкими є стереотипи, вироблені імпліцитним пізнанням, що обертається появою стійких настановлень на інтуїтивному та раціональному рівнях. У результаті людині набагато простіше прийняти якусь позицію, світоглядну засаду, бренд, спосіб мислення, ніж потім відмовлятися від таких речей. Більше того, процес відмови від стереотипів, якими б вони не були, є майже завжди складним і болісним [там само, с. 106–130].

У когнітивних теоріях [5] підкреслюється не лише значення когнітивних схем у пізнанні світу, а й роль сформованих систем переконань, особливостей перебігу інтелектуальних процесів, на основі яких виникають спонтанні ідеї та думки, судження щодо самооцінки, бачення себе у світі. Можна сказати, що встановлюється і досить чітко функціонує “система координат”, яку можна назвати особистістю, стилем життя особистості, світобаченням чи якимось інакше. Зрозуміло, що така структура базується на особистісному досвіді, знаннях, оцінних судженнях, цілепокладанні тощо. Відомо, що саме на основі цієї системи виникають так звані *автоматичні думки* як “спонтанні внутрішні висловлювання чи судження”, які наскрізь пронизують свідомість, виконуючи функцію певної “розумової жуйки” [9, с. 70]. Утім, слід вирізняти ще й довільні думки як повністю усвідомлені і сформовані самою людиною. На відміну від них автоматичні думки є “більш стійкими і менш доступними ... і зазвичай відрізняються сильною дією” [там само, с. 70]. Проте як перші, так і другі виникають на основі переконань, світоглядних засад і певним чином співвідносяться з ними. Прийнято вважати, що автоматичні думки не усвідомлюються особистістю і “залигають” нижче рівня усвідомлення того, що відбувається. Вони є внутрішніми судженнями, що виникають спонтанно і походять від переконань особистості, які не завжди

усвідомлюються. Слід наголосити, що автоматичні думки можуть формувати так звані викривлені, або дисфункційні, системи переконань особистості. Таким чином можуть виникати певні ірраціональні переконання чи навіть когнітивні спотворення, що накладатимуть певний відбиток на психіку особистості. Саме тут слід згадати про вже відомі процеси накопичення та конденсації, що призводять до аутсайдерського світогляду.

Отже, розглянувши три приклади описів аналогічних або схожих явищ у свідомості людини, можемо припустити, що саме вони є складовими одного процесу, який можна було б назвати процесом трансформації ментальних характеристик, набуття нових форм свідомості, серед яких досить поширеною формою є соціально-психологічне аутсайдерство.

Сформулюємо відтак *висновки*, в яких і спробуємо окреслити основні принципи теорії психодинамічних систем негативного досвіду.

1. Оскільки пам'ять є невід'ємною складовою ментальних процесів, у свідомості, а також у сфері несвідомого постійно накопичуються ментальні записи певного емоційного забарвлення. Роль первинних складових таких записів виконують енграми, які утворюють більш складні ієрархічні структури, що часто називаються СКД – системами конденсованого досвіду. Їх можна визначити як особливе згущення спогадів, що складається з конденсованого досвіду і пов'язаних з ним фантазій різних періодів життя людини [3, с. 66]. (Зазначимо, що в різних описах аналогічні утворення можуть мати різні назви).

2. Спогади у свідомості людини діють не розрізнено, а мають чітко виражену тенденцію до утворення особливих ментальних груп. Це явище може бути названо *принципом сумарної дії емоційних зарядів*, у нашому випадку – негативних.

3. В описі процесу набуття аутсайдерської свідомості може бути використана узагальнена назва *психодинамічні системи негативного досвіду (ПСНД)*, що охоплює СКД, ТДКС, комплекси, автоматичні утворення та інші семантичні об'єднання, які можуть впливати на створення “негативного тла” перебігу життя людини. Отже, аутсайдерство (інсайдерство, лідерство) можна визначити як певне тло свідомості, на якому проходить життєва діяльність.

4. Психодинамічні системи негативного досвіду, зазнаючи дії подібного за походженням емоційного заряду достатньої сили, мають здатність різко підсилювати його і створювати загальне емоційне тло негативного характеру у свідомості індивіда. Таке тло може набувати домінуючого характеру і змінювати в негативний бік поведінку, настановлення, світоглядні засади людини, інакше кажучи, сприяти проявам аутсайдерської психології.

5. Суть аутсайдерської психології можна означити ще через одну складову – виникнення на основі вищезазначених процесів різного роду *апріорних очікувань*, які не відповідають реальності і викривлюють поведінку людини в бік чисто умоглядного песимізму в будь-яких життєвих ситуаціях. Саме їх наявність може істотно перешкоджати налагодженню нормальних стосунків у суспільстві та адекватному реагуванню індивіда на життєві події.

Оскільки негативні ментальні угруповання під дією певних чинників (наприклад, трансмодуляції СКД) можуть переходити в позитивні, потрібно детальніше вивчати закономірності цього процесу в подальших дослідженнях.

Література

1. Психологическая энциклопедия / под ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2006. – 1096 с.
2. Энграмма памяти. Формирование энграммы памяти [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://blogmedika.ru /2008/11/04/formirovanie-engrammy-pamyati/>
3. *Гроф С.* Человек перед лицом смерти / Станислав Гроф, Джоан Хэлифакс ; пер. с англ. Александр Неклесс, науч. ред. Владимир Майков. – М. : Изд-во Трансперсонального ин-та, 1996. – 235 с.
4. *Leuner H.* Die experimentelle Psychose / H. Leuner. – Berlin, Gottingen, Heidelberg : Springer Verlag, 1962. – 256 s.
5. *Leuner H.* Present State of Psycholytic Therapy and its Possibilities / H. Leuner // The Use of LSD in Psychotherapy and Alcoholism / Bobbs Merrill, Abramson H. A. (ed.). – Indianapolis-New York-Kansas City, 1967. – P. 101–116.
6. *Гроф С.* Области человеческого бессознательного / Станислав Гроф ; пер. с англ. В. Н. Михейкина и Е. И. Антоновой. – М. : Изд-во Трансперсонального ин-та, 1994. – 278 с.
7. *Крэйн У.* Психология развития человека. 25 главных теорий / У. Крэйн ; под науч. ред. А. А. Алексеева. – СПб. : Прайм-ЕВРО-ЗНАК, 2007. – 512 с.
8. *Сэмюэлз Э.* Словарь аналитической психологии К. Юнга / Э. Сэмюэлз, Б. Шоргер, Ф. Плот ; пер. с англ. В. Зеленского. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – 288 с.
9. *Майерс Д.* Интуиция / Дэвид Майерс. – СПб. : Питер, 2009. – 256 с.

Анцибор А. И. Проблематика обретения аутсайдерства: психодинамические системы негативного опыта

Излагаются основы теории психодинамических систем негативного опыта. В качестве носителей ментальной информации определяются энграммы, которые могут быть духовного, эстетического, музыкального или текстурального характера и объединяться в иерархические структуры, образуя первичные, вторичные объединения или же сети, имеющие тенденцию в свою очередь группироваться в системы конденсированного опыта и определять характер ментальной деятельности человека. Описывается принцип суммарного воздействия эмоциональных зарядов

негативного значения и его роль в ментальной сфере человека. Системы конденсированного опыта, трансфеноменальные динамические управляющие системы, комплексы, автоматические мысли, априорные ожидания рассматриваются как психодинамические системы негативного опыта, служащие необходимым условием приобретения аутсайдерской психологии.

Ключевые слова: энграммы, системы конденсированного опыта, трансфеноменальные динамические управляющие системы, комплексы, автоматические мысли, априорные ожидания.

Antsibor A. I. The problem of becoming an outsider: the theory of psychodynamic systems of negative experience

The article introduces basic ideas of the theory of psychodynamic systems of negative experience. Engrams, which can be of spiritual, aesthetic, musical or textual nature, are considered as carriers of mental information. Such engrams gather together in hierarchical structures, forming a primary, secondary, association, or networks, which tend to cluster in the systems of condensed experience, and determine the nature of the mental activity. The principle of the overall impact of the emotional charge of negative character and its role in the mental sphere of human is described. Systems of condensed experience, transphenomenal dynamic control systems, complexes, automatic thoughts, a priori expectations are considered as psychodynamic systems of negative experiences, which serve as a necessary condition for the acquisition of outsider psychology.

Key words: engrams, systems of condensed experience, transphenomenal dynamic control systems, complexes, automatic thoughts, a priori expectations.